

Informatie over obductie voor nabestaanden

Voor nabestaanden

U hebt deze folder gekregen omdat iemand die u lief hebt is overleden. De behandelend arts heeft u gevraagd of obductie gedaan mag worden. Deze vraag roept vaak vragen op zoals: “Wat is eigenlijk een obductie? Wat gebeurt er dan precies?” De omstandigheden waarin verdriet of andere emoties overheersen, maken het soms moeilijk om met zulke vragen te komen. Ze zijn belangrijk om te kunnen bepalen of u wel of niet toestemming verleent. Deze folder is bedoeld om duidelijke antwoorden te geven op uw vragen en u te helpen bij uw besluit. Als u na het lezen nog vragen hebt, kunt u deze natuurlijk altijd stellen aan de arts. Hij of zij zal u helpen een beslissing te nemen waar u later geen spijt van hebt. In deze folder staat waarom obductie belangrijk is en wat er bij dit onderzoek allemaal gebeurt. Neem de tijd om de informatie goed te lezen en spreek met de arts het tijdstip af waarop u uw beslissing bekend maakt.

1. Wat is een obductie?

Obductie is een inwendig onderzoek op een overleden persoon. Het wordt ook wel een sectie, lijkopening of autopsie genoemd. Het onderzoek wordt gedaan door een klinisch patholoog. Dit is een arts die gespecialiseerd is in onderzoek naar ziekten. Voordat de patholoog aan de obductie begint, onderzoekt hij het lichaam eerst uitgebreid van buiten. Een obductie is een vrij omvangrijk onderzoek waarbij vrijwel alle organen van de overledene onderzocht worden. Een obductie is te vergelijken met een operatie. Het zal altijd zo worden gedaan dat er achteraf vrijwel niets meer van te zien is. Het onderzoek wordt uiteraard op een respectvolle manier gedaan. In geval van een natuurlijke dood moet aan de nabestaanden toestemming worden gevraagd.

2. Waarom obductie?

Obductie wordt meestal gedaan om de doodsoorzaak vast te stellen. Een andere reden kan zijn om vast te stellen of een ziekte erfelijk of besmettelijk is. In het geval van een erfelijke ziekte kan dit ook invloed hebben op familieleden. Bij een besmettelijke ziekte moet actie worden ondernomen om eventueel besmette personen op te sporen en te onderzoeken. Het is niet altijd duidelijk waaraan iemand precies is overleden. Nabestaanden en artsen willen vaak weten hoe het ziekteproces en de daaropvolgende dood precies verlopen zijn. De obductie is het hulpmiddel bij uitstek om goed te onderzoeken wat in de laatste levensfase met een patiënt is gebeurd en om achteraf te controleren wat het effect is geweest van een medische behandeling. Dat zal niet meer van betekenis zijn voor de patiënt zelf maar kan wel het handelen van artsen in de toekomst bepalen. Zij kunnen profiteren van de lessen die van een obductie geleerd worden. Ook bij patiënten waar het allemaal duidelijk leek, kunnen zich nog zaken voordoen die niemand had verwacht. De informatie die een obductie oplevert, helpt de artsen om kritisch naar de door hen ingestelde behandeling te kijken. Obductie is ook van belang voor de wetenschap. Voor veel ziekten is een groot deel van de kennis ontleend aan studies van obductiemateriaal.

3. Wat gebeurt er bij een obductie?

In het kort gezegd wordt bij een obductie het lichaam van een overledene geopend en worden de organen in het lichaam geïnspecteerd. Daarna worden ze één voor één uit het lichaam verwijderd, gewogen, en ook ingesneden om de binnenkant te kunnen inspecteren. Vervolgens wordt uit elk orgaan een klein stukje weefsel genomen om onder de microscoop te onderzoeken. Dat is belangrijk omdat niet alle afwijkingen met het blote oog herkenbaar zijn. Daarna worden de organen teruggeplaatst in het lichaam. Behalve de organen waarvan het onderzoek nog niet afgerond kan worden. Het lichaam wordt gesloten om vervolgens te worden overgedragen aan de begrafenisondernemer. Als de overledene voor het opbaren wordt aangekleed, is van de obductie niets meer te zien. Behalve als bij een overledene een schedellichting voor hersenonderzoek is gedaan.

Als nabestaanden dit laatste niet willen, kunnen zij dit bespreken met de arts. Er kan dan een gedeeltelijke obductie gedaan worden. In de meeste ziekenhuizen wordt voor hersenonderzoek apart toestemming gevraagd aan de nabestaanden. Dit is echter niet wettelijk verplicht. Mocht u bezwaar hebben tegen hersenonderzoek dan kunt u dit aan de arts kenbaar maken.

4. Het bewaren van weefsel en organen

Er zijn omstandigheden waarin naast de kleine stukjes weefsel voor het microscopisch onderzoek, één of meer organen - of delen daarvan - langer worden bewaard.

1. Soms is een orgaan heel klein en wil de patholoog het hele orgaan onder de microscoop onderzoeken.
2. Een tweede reden kan zijn dat het om een ingewikkelde afwijking van het orgaan gaat dat uitgebreider, soms in samenwerking met een expert, onderzocht moet worden.
3. Een derde reden kan zijn dat het weefsel of orgaan eerst bewerkt moet worden om tot onderzoek te kunnen overgaan. De bewerking kan enkele dagen en soms weken in beslag nemen. Voor hersenonderzoek bijvoorbeeld is een periode van zes tot twaalf weken nodig voor bewerking en beoordeling.
4. Een vierde reden om een (deel van een) orgaan te bewaren, is voor onderwijsdoeleinden. Als het orgaan op een treffende wijze een bepaalde ziekte laat zien, kan het een grote dienst bewijzen bij het onderwijs aan medische studenten, artsen en verpleegkundigen. Dit zal overigens zelden voorkomen.

Deze weefsels of organen kunnen dan niet met de overledene mee begraven of gecremeerd worden. Voor de crematie van dit weefsel of organen zorgt het ziekenhuis. Behalve als ze bewaard blijven voor onderwijsdoeleinden. Het is belangrijk dat u zich dit realiseert. Als u hiertegen bezwaar hebt, kunt u dit kenbaar maken aan de arts. Als uw bezwaar ertoe leidt dat tijdens de obductie onvoldoende gegevens kunnen worden verkregen, dan zal de arts dit met u bespreken. U kunt dan samen met de arts tot een aanvaardbare beslissing komen.

5. Hoe is de procedure?

De procedure begint met de vraag van de arts of obductie mag worden gedaan, het uitreiken van deze folder en bij u informeren of u nog vragen hebt. U als nabestaande bent degene die besluit of u toestemming geeft voor obductie. Besluit u geen toestemming te geven, dan wordt geen obductie gedaan. Als u toestemming geeft, wordt de overledene naar het mortuarium overgebracht en wordt binnen afzienbare tijd (meestal één werkdag) obductie gedaan door een patholoog. Mocht de periode voor obductie te lang duren, bijvoorbeeld bij overlijden in het weekend, dan kan daar in overleg een oplossing voor worden gevonden. Het hele onderzoek zoals hierboven beschreven duurt één tot drie uur. Daarna haalt de begrafenisondernemer de overledene op voor de voorbereidingen voor opbaring en/of begrafenis of crematie. Over het algemeen doorkruist een obductie niet de officiële gang van zaken rond begrafenis of crematie. Na de obductie maakt de patholoog een verslag dat hij opstuurt naar de arts die de obductie heeft aangevraagd. Als u daar prijs op stelt maakt deze arts een afspraak met u om de bevindingen van de patholoog met u te bespreken. De afspraak hiervoor is meestal ruim een maand na de obductie als het verslag helemaal afgerond is. Als u dan nog vragen hebt, kunt u deze met de arts bespreken. Als het nodig mocht zijn, kan de arts weer contact opnemen met de patholoog voor nader overleg.

6. Uitzonderingen op deze procedure

Als er sprake is van een wilsbeschikking waarin de overledene heeft laten opnemen dat hij/zij geen obductie wenst, kunt u als nabestaande niet meer toestemmen in een obductie.

Ook als de overledene een niet-natuurlijke dood is gestorven of als het in het belang van de volksgezondheid is om een obductie te doen, gelden andere procedures. Iemand die overlijdt na een ongeval, misdrijf of vermoeden daartoe, is een niet-natuurlijke dood gestorven en moet gezien worden door een gemeentelijke lijkschouwer. Deze beslist dan of gerechtelijke obductie gedaan zal worden of dat het lichaam kan worden vrijgegeven. Als het lichaam wordt vrijgegeven door de officier van justitie en nabestaanden of de arts willen precies weten wat er gebeurd is, kan alsnog een obductie gedaan worden door de patholoog van het ziekenhuis.

7. Is een obductie bij een kind hetzelfde als bij een volwassene?

In principe is de procedure bij kinderen hetzelfde als bij volwassenen. Soms wordt weefsel uitgenomen voor genetisch onderzoek. Dit is vooral belangrijk als een kind tijdens de zwangerschap of rond de geboorte is overleden. En als er een uitspraak gedaan moet worden of een afwijking erfelijk is waardoor er een kans op herhaling is bij een volgende zwangerschap. Als het hele kleine kinderen betreft, zijn de organen uiteraard ook heel klein en zal het hele orgaan in plaats van een stukje weefsel onder de microscoop onderzocht moeten worden. Er zal sneller worden overgegaan tot het bewaren van de organen om ze op een later tijdstip beter te kunnen bekijken. Aangeboren afwijkingen bij kinderen zijn vaak ingewikkelder dan afwijkingen bij volwassenen en ze vragen uitgebreider onderzoek. Als u bezwaar hebt tegen het langer bewaren en niet mee begraven of cremieren van organen, kunt u dat kenbaar maken aan de arts. Er wordt met uw wensen rekening gehouden. Uitgebreidere informatie over het doen van obducties bij kinderen kunt u lezen in de voorlichtingsbrochure: "Obductie; informatie voor ouders en hulpverleners over onderzoek na overlijden bij kinderen" van de Vereniging Samenwerkende Ouder- en Patiëntenorganisaties betrokken bij erfelijke en/of aangeboren aandoeningen (VSOP),
Telefoonnummer: (035) 602 85 55 of
e-mail vsop@vsop.nl

8. Kan ik voorwaarden stellen?

Het kan gebeuren dat u wel toestemming wilt geven voor obductie, maar dat u bijvoorbeeld liever niet wilt dat organen bewaard worden of dat de hersenen uit de schedel gehaald worden voor nader onderzoek. Vaak wordt voor dit laatste al apart toestemming gevraagd hoewel dit niet verplicht is. U kunt aan de arts doorgeven waarvoor u géén toestemming geeft. Als uw bezwaar ertoe leidt dat de obductie onvoldoende gegevens zal opleveren, zal de arts dit met u bespreken. U kunt dan op basis van deze informatie nieuwe afwegingen maken voordat u een besluit neemt. De aanvragend arts zal bezwaren nooit naast zich neer (kunnen) leggen. Uiteindelijk bepalen de nabestaanden wat er gebeurt.

9. Vragen?

Als u na het lezen van deze informatie nog vragen hebt, kunt u deze bespreken met de arts die de obductie met u besproken heeft.

Naam arts:

Telefoonnummer:

**Antonius Ziekenhuis
Bolswarderbaan 1
8601 ZK Sneek**

**Urkerweg 4
8303 BX Emmeloord**

**Vissersburen 17
8531 EB Lemmer**

**Postadres
Postbus 20.000
8600 BA Sneek**

**Telefoon
0515 - 48 88 88**

www.mijnantonius.nl

24-11-2015